

7 | АЙРЫМ КЕСИПКӨЙ СПОРТЧУЛАР ДОПИНГ ПАЙДАЛАНЫШАТ. ЭМНЕ ҮЧҮН МАГА БОЛБОЙТ?

✓ Заманбап кесипкөй спорт кадимки акча табуу менен үндөшүп калганы чындык, муну менен катар спортчунун ден соолугунун абалы дайыма эле эске алына бербейт. Кээде бул ач көздүк этикалык принциптерди жана ден соолукту барк албагандык менен байкалат. Бирок допинг колдонгон кайсы бир кесипкөй спортчуга окшош болуу ниети сенин ден соолугуңа, ата-энеңдин тынчтыгына, балким, сенин спорттук келечегиңе татыктуубу?

9 | ДАРЫГЕРДИН БАЙКООСУ АСТЫНДА КОЛДОНУЛГАН ДОПИНГ КООПСУЗБУ?

✓ Спортто тыюу салынган көпчүлүк дарылар оор оорулардын дарылары болуп саналат. Мисалы, анаболикалык стероиддер арыктоо менен коштолуучу ооруларды дарылоо үчүн түзүлгөн, ал эми эритропозтин бөйрөктүн айрым ооруларында колдонулат жана ал гана эмес СПИД дарылоодо дагы пайдаланылат. Бул дарылар олуттуу кыйыр таасирлерге ээ, бирок дарылык таасири күчтүү болгондуктан жана алар оорулуулардын өмүрүн узарткандыктан, аларды пайдаланып келишет. Спортчулар тыюу салынган субстанцияларды терапиялык дозадан кыйла жогорку дозаларда пайдаланышат, ошондуктан аларда кыйыр таасирлер катуу байкалат.

8 | ДОПИНГДИ СЫНАП КӨРСӨ ЖАМАН ЭМНЕ БОЛОТ?

✓ Допинг көйгөйү пайдаланылган тыюу салынган дарынын санында эмес, пайдалануу фактысынын өзүндө турат. Эсинде болсун, “майда-чүйдө” бузуулар болбойт. Спортто бийиктиктерди багындыруу тыюу салынган дарылардын аркасында болбошу керек. Өзүңдүн спорттук жетишкендиктериңди фармакологиянын жетишкендиктери менен алмаштырууга болобу? Бул канчалык деңгээлде спорттогу сенин шериктериңе карата чынчылдык болот?

10 | ДОПИНГ КОЛДОНГОН СПОРТЧУЛАР ДОПИНГГЕ КАРШЫ КЫЗМАТ ҮЧҮН АЯЛУУ ЭМЕСПИ?

✓ Кылымдын башталышында допинг пайдаланган спортчулар допингге каршы кызматты “артка калтырып” келишкен.

✓ «Дизайнердик» дарылар сынамда тыюу салынган субстанциялардын изин калтырган эмес жана допингге каршы лаборатория аларды таба алган эмес. Азыркы учурда айырма абдан азайды. Допингге каршы лабораториялар тынымсыз тыюу салынган субстанцияларды жана методдорду аныктоонун жаңы ыкмаларын иштеп жатат. Муну менен катар, сынамдагы субстанциялардын изине караганда, кыйла көпкө сактала турган тыюу салынган субстанцияларды колдонуунун кесепеттерин аныктоого негизделген жаңы ыкмалар пайда болду. Мындай методдордун бири спортчунун биологиялык паспорту болуп саналат, анын жыйынтыктары боюнча бир катар спортчулар оң допинг-сынам болбогон күндө дагы дисквалификацияланган.

10

ДОПИНГ ЖӨНҮНДӨ МААНИЛҮҮ 10 СУРОО

With the support of the
UNESCO Fund
for the Elimination
of Doping in Sport

1 | ДОПИНГДИ КОЛДОНУУНУН ЭМНЕСИ ЖАМАН?

- ✓ Спорт карьерасын тандоо менен, сен бар болгон спорттук эрежелерди сактоого милдеттенесиң. Мелдештин эрежелери спорттук эрежелер болуп саналат, алар, мисалы, катышуучуларды салмактык жана курактык категориялары боюнча бөлүштүрөт, спорттук экипировкага карата талаптарды, мелдештерди өткөрүүнүн тартибин аныктайт.
- ✓ Допингге каршы эрежелер, мелдештин эрежелери сыяктуу эле, ал боюнча мелдеш өткөрүлө турган спорттук эрежелер болуп саналат. Допинг бир катышуучуга башкалардын алдында мыйзамсыз артыкчылыкты берет, ал эми бир катар учурларда мыйзамсыз байге акчаларын алууга мүмкүнчүлүк берет, бул допингди алдамчылык маанисине келтирет.

2 | ДОПИНГ ПАЙДАЛАНУУ — БУЛ УШУНЧАЛЫК ЭЛЕ КООПТУУБУ?

- ✓ Чынында допинг пайдалануунун бардык кесепеттерин, өзгөчө алыскы келечектеги кесепеттерин эч ким билбейт.
- ✓ Бул кесепеттер спортчунун жынысына, курагына, ден соолугунун абалына жараша, ошондой эле колдонулган дарылардын өлчөмүнө жана алардын айкалышына жараша ар кандай болушу мүмкүн. Допингди өспүрүм куракта пайдалануу өзгөчө кооптуу.
- ✓ Эреже катарында, көпчүлүк тыюу салынган заттар мыйзамсыз жол менен сатылып алынат. Ойлонуп көрчү, аларды пайдалануу туура болобу? Эртең, бир жылдан кийин, он жылдан кийин сени кандай кесепеттер күтүп турганын билип туруп, колдонуу туура болобу?

3 | ЭМНЕ ҮЧҮН ДОПИНГГЕ УРУКСАТ БЕРИЛБЕЙТ?

- ✓ Эгерде допингге уруксат берилсе, анда бардык спортчулар тең таймашуу үчүн, аны пайдаланууга мажбур болушат. Сен өз ден соолугуңду тобокелдикке салып, муну менен катар өспүрүм курактагы допинг олуттуу оорлошуулар менен коркунуч келтире турганын билип туруп, спорт менен иришүүгө даярсыңбы? Буга сенин ата-энең кандай карайт?
- ✓ Допингди пайдалануу көп каржы чыгымдарын талап кылат, анткени кымбат баалуу дарыларды сатып алуу менен катар допинг пайдалануунун кесепеттерин кымбатка турган дарылоо үчүн дагы төлөш керек болот.

4 | ЭГЕРДЕ ТЫЮУ САЛЫНГАН СУБСТАНЦИЯЛАРДЫ ЖЕ ЫКМАЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУУНУ СУНУШТАСА ЖЕ МАЖБУРЛАСА ЭМНЕ КЫЛУУ КЕРЕК?

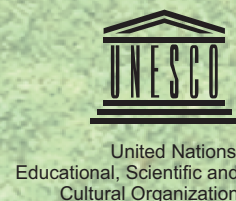
- ✓ Алгач сага допинг сунуштап жаткан адамдын чыныгы ниети кандай экенин өзүңдөн сура.
- ✓ Эгерде допингди сага досуң сунуштап жатса, анда ал муну жаман ою жок жасап жатат. Бирок ал мындай дарыларды сунуштоо үчүн, жетиштүү квалификацияга ээ эмес. Эсинде болсун, сенин сынамыңдан тыюу салынган затты аныктаган учурда, муну сага сунуштаган адам эмес, сен дисквалификация аласың.
- ✓ Эгерде сени допинг пайдаланууга машыктыруучу же дарыгер мажбурласа, анда алар канчалык деңгээлде квалификациялуу экенин жана сенин ийгиликке жетүүңө эмне үчүн кызыкдар экенин, ал сенин ден соолугуна кам көрөбү же жокпу өзүңдөн сура? Балким, ал сатуудан пайыз алуу менен же сенин жогорку жыйынтыктарын үчүн сыйлык алуу менен, өзүнүн каржы жыргалчылыгы жөнүндө кам көрүп жаткандыр. Сага мындай мүмкүн болуучу жеңиштин кереги барбы?
- ✓ Кандай гана болбосун, көйгөйдү айтпай коюуга болбойт — баары тууралуу ата-энеңе же сен ишенген башка чоң адамга айтуу керек.

5 | ЭМНЕ ҮЧҮН СПОРТЧУ ДОПИНГ КОЛДОНУУ КЕРЕКТИГИН ЖЕ КЕРЕКСИЗДИГИН ӨЗ АЛДЫНЧА ЧЕЧЕ АЛБАЙТ?

- ✓ Спортчунун допинг пайдалануу ниетин кичинекей баланын жолдон өз алдынча өтүү ниети менен салыштырууга болот: бул кооптуу жана кырсыкка алып келиши мүмкүн. Спортчу, ал гана эмес спорттун ченеми боюнча чоң спортчу дагы, эгерде ал тыюу салынган субстанцияларды жана ыкмаларды пайдаланса, кандай көйгөйлөр ага коркунуч жарата турганын ойлонбойт.
- ✓ Допингтин таасири эрте билинбесе, спортчунун зүнүн мансабын аяктагандан кийин кыйыр түрдү билиниши мүмкүн.

6 | МЕН ДОПИНГ ПАЙДАЛАНГАН СПОРТЧУЛАРДЫ БИЛЕМ. ЭМНЕ ҮЧҮН МАГА ПАЙДАЛАНУУГА БОЛБОЙТ?

- ✓ Спорттук мансапты тандоо менен, сен спорттук эрежелерди сактоого милдеттенесиң. Эрежелерди башка бирөө бузуп жатканы үчүн гана аларды бузуу акылга сыйбаган иш. Эгерде алдаганың ачыкталып калса, сен өзүңдү кандай сезе турганыңды элестетип көр?

With the support of the
UNESCO Fund
for the Elimination
of Doping in Sport